

МОНІТОРИНГ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМАНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ САДІВНИЦТВА У 2024/2025 Н.Р.

Важливим інструментом системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в УНУС є щорічне опитування здобувачів вищої освіти. Такий моніторинг дозволяє оцінити відповідність освітніх програм сучасним стандартам та очікуванням студентів, виявити сильні та слабкі сторони організації навчання, ефективність викладацьких методів і рівень задоволеності умовами навчання. Залучення студентів до оцінювання якості освіти забезпечує їх активну участь у навчальному процесі, підвищує мотивацію до навчання, формує основу для стратегічного планування та підвищення конкурентоспроможності університету.

Моніторинг задоволеності здобувачів наданням освітніх послуг проводився шляхом анонімного on-line анкетування. В опитуванні брали участь 1481 здобувачів вищої освіти денної форми навчання шести факультетів, з них: початковий (короткий цикл) рівень вищої освіти – 21 здобувач; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти – 1014 здобувачів; другий (магістерський) рівень вищої освіти – 413 здобувачів; третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти – 33 здобувачі.

Частку респондентів у розрізі факультетів та за рівнями вищої освіти ілюструє рис. 1.

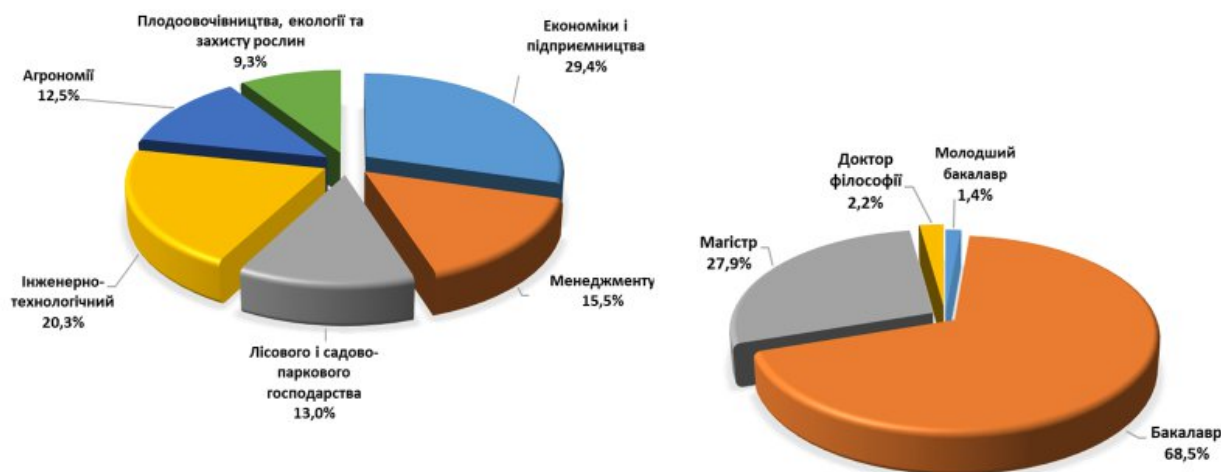

Рис. 1. Активність респондентів по факультетах і за рівнями вищої освіти (у відсотках)

Найбільш активними були здобувачі освіти факультету економіки і підприємництва (29,4%) та інженерно-технологічного факультету (20,3%). Більше половини респондентів були здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої

освіти (68,5%). На запитання «Як Ви оцінюєте рівень якості надання освітніх послуг Уманським НУС?» 68,2% респондентів зазначили, що високо, 27,2% – достатньо, 4,4% – задовільно, 0,2% – незадовільно (рис. 2).

Рис. 2. Оцінка рівня якості надання освітніх послуг (у відсотках)

Позитивну динаміку оцінки рівня якості надання освітніх послуг за останні п'ять навчальних років можемо простежити на рис. 3.

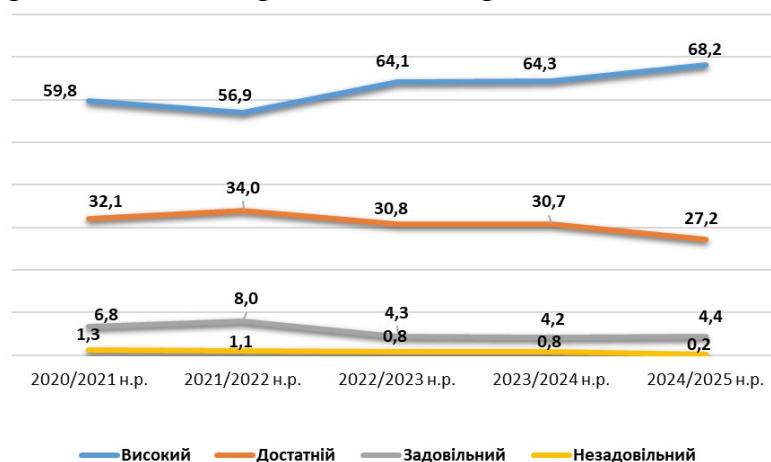

Рис. 3. Динаміка оцінки рівня якості надання освітніх послуг (у відсотках)

Рис. 4 і 5 ілюструють оцінку рівня якості надання освітніх послуг по кожній спеціальності зокрема та за рівнями вищої освіти, згідно проведеного опитування.

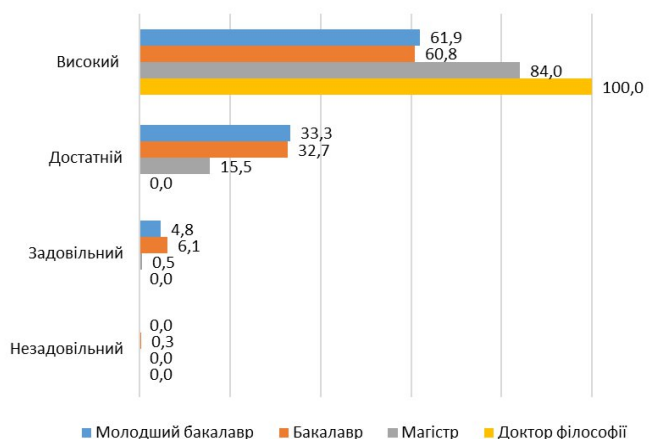

Рис. 4. Оцінка рівня якості освіти за рівнями вищої освіти (у відсотках)

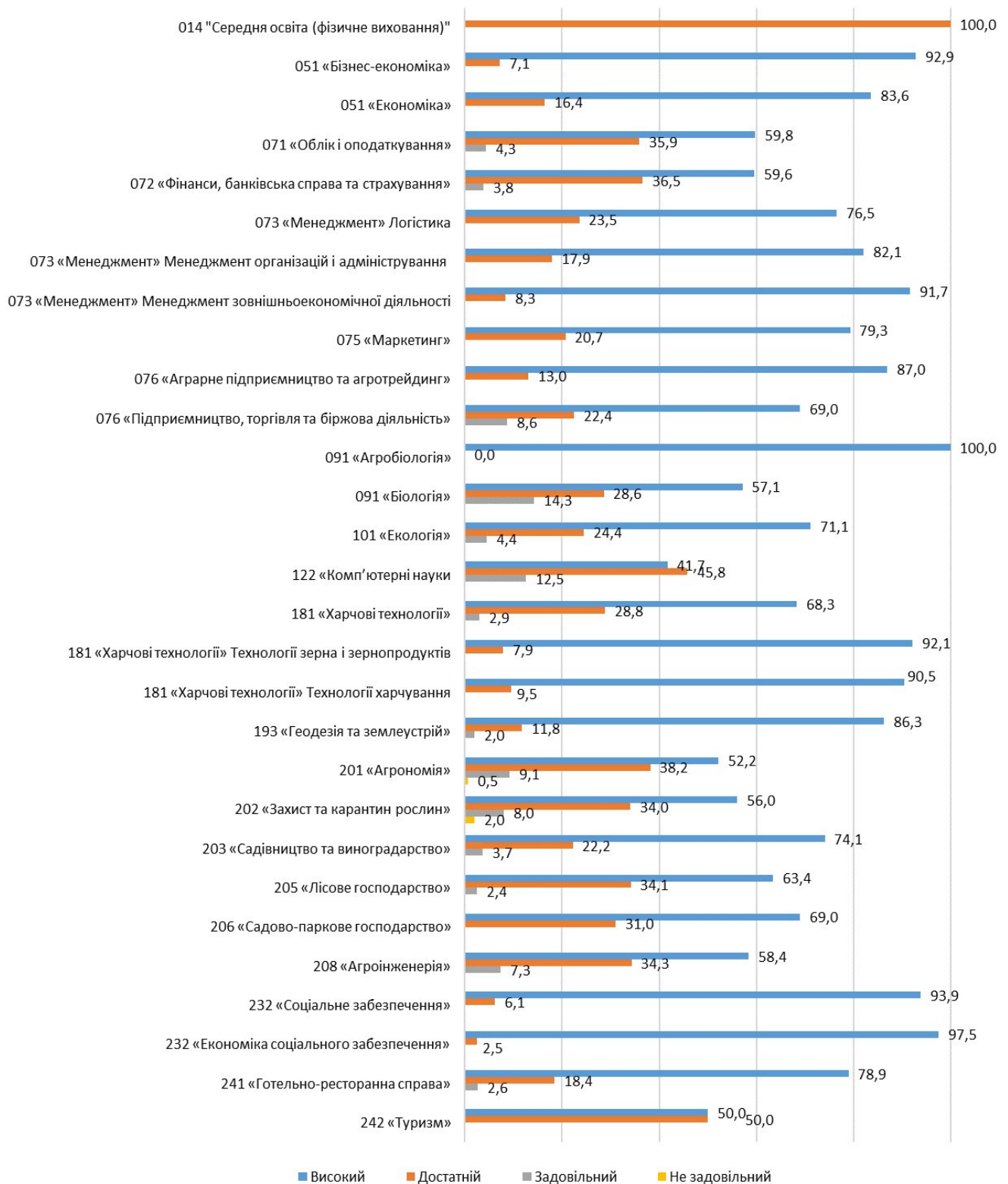

Рис. 5. Оцінка рівня якості освіти у розрізі спеціальностей (у відсотках)

В університеті докладається чимало зусиль, щоб освітнє середовище всебічно задовольняло потреби й інтереси здобувачів вищої освіти усіх рівнів. Сприятливе освітнє середовище передбачає не лише створення матеріальних умов, матеріально-технічне забезпечення функціонування освітніх програм, а й

формування цінностей академічної спільноти, впровадження кращих практик соціальних взаємодій усіх учасників освітнього процесу.

Слід зазначити, що на запитання «Чи задовольняє освітнє середовище в Уманському НУС Ваші потреби та інтереси?» 1279 учасників опитування (86,4%) відповіли ствердно, 188 здобувачів (12,7%) частково задоволені та 14 студентів (0,9%) не задоволені (рис. 6).

Рис. 6. Оцінка задоволеності освітнім середовищем щодо потреб, інтересів та підтримки здобувачів (у відсотках)

Відповідно 72,8% респондентів стверджують, що їм постійно надається організаційна, інформаційна та консультативна підтримка в університеті, а 26,1% опитаних здобувачів отримують відповідну підтримку за запитом про допомогу.

На запитання анкети «Які проблеми, на Вашу думку, найбільшою мірою ускладнюють навчання за обраною спеціальністю?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь із наступного переліку (кількість варіантів вибору не обмежувалася). Узагальнені результати відображені у табл. 1.

Таблиця 1

Які проблеми найбільшою мірою ускладнюють навчання, на думку опитаних здобувачів

Перелік проблем	Кількість здобувачів	Питома вага
Необхідність поєднання роботи і навчання	621	41,9
Особиста неорганізованість	549	37,1
Надмірний обсяг навчального навантаження	331	22,3

Недостатня вмотивованість до навчання	256	17,3
Недостатня практична підготовка	184	12,4
Низький рівень організації самостійної роботи	130	8,8
Недостатнє забезпечення навчально-методичною літературою	73	4,9
Спосіб подання інформації викладачами	67	4,5
Відсутність такту, педагогічної майстерності при викладанні окремих дисциплін	57	3,8

Стабільно актуальними (п'ять років поспіль) залишаються проблеми, які здобувачі освіти розміщують на перших позиціях: необхідність поєднувати навчання і роботу (обрали 41,9% опитаних), особиста неорганізованість (37,1%), надмірний обсяг навчального навантаження (22,3%). Загалом такі проблеми мають здобувачі, які намагаються поєднувати навчання в університеті і роботу.

На наступне запитання анкети «Чи своєчасно Вам надається доступна та зрозуміла інформація щодо цілей, змісту, програмних результатів навчання та поточного оцінювання в межах окремих дисциплін?» 73,5% респондентів стверджують, що викладач докладно все пояснює на першому занятті, інші отримують таку інформацію з інтернет-ресурсів (зокрема платформи дистанційного навчання, сайту кафедри чи університету) та через месенджери (рис.7).

Рис. 7. Інформованість здобувачів освіти про цілі, зміст та завдання освітньої програми, порядок і критерії оцінювання (у відсотках)

На запитання «Чи забезпечить зміст освітньої програми та її структура (набір обов'язкових і вибіркових навчальних дисциплін) Вашу майбутню успішну діяльність за спеціальністю?» ствердно відповіли 82,6% опитаних здобувачів, 16,5% бачать часткову забезпеченість та 0,9% не задоволені переліком дисциплін освітньої програми.

Можливістю формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через вільний вибір навчальних дисциплін повністю задоволені 89,3% респондентів та 10,1% – частково (рис. 8).

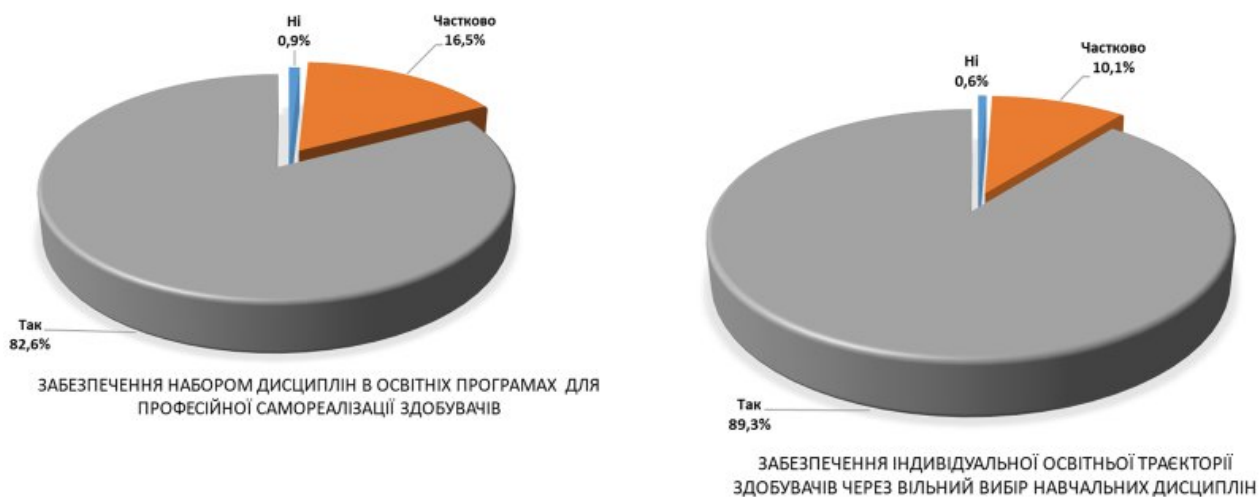

Рис. 8. Забезпечення набором обов’язкових та вибіркового навчальних дисциплін у освітніх програмах, зокрема через вільний вибір (у відсотках)

Блок запитань щодо якості освітнього процесу дозволяє визначити рівень студентського задоволення якістю викладання дисциплін та системою оцінювання.

Здобувачі вищої освіти під час анкетування засвідчили, що цілком задоволені формами і методами навчання та викладання дисциплін за обраною спеціальністю (85,8%), або частково задоволені – 13,4% (рис. 9).

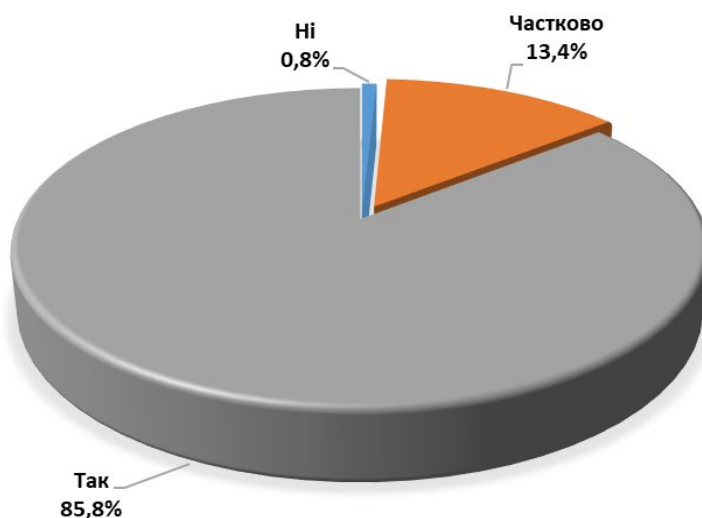

Рис. 9. Задоволеність формами і методами навчання та викладання дисциплін за обраною спеціальністю (у відсотках)

У виборі інтерактивних методів навчання і форм проведення занять при вивченні дисциплін найбільшу перевагу здобувачі надають презентаціям (графіки, таблиці) (43,5%), дискусіям (43,0%), роботам у групах (39,2%) та навчальним відео (32,9%). У ранжуванні методів і форм організації занять саме ці були обрані більшістю здобувачів (рис. 10).

Рис. 10. Рейтинг інтерактивних методів навчання і форм проведення занять серед здобувачів (у відсотках)

Позитивним моментом є те, що 80,6% здобувачів задоволені організацією самостійної роботи в УНУС (викладачем у достатньому обсязі запропоновані навчальні матеріали, фахово визначені вимоги, надані рекомендації щодо виконання завдань, вказані необхідні джерела інформації), 18,4% здобувачів задоволені організацією самостійної роботи частково (рис. 11).

Рис. 11. Задоволеність організацією самостійної роботи та науково-дослідницької діяльності (у відсотках)

Освітні програми, на яких навчаються здобувачі, спрямовані також на стимулювання до самоосвіти та науково-дослідницької діяльності. Саме стимулювання до наукових досліджень лежить в основі студентоцентричного підходу до навчання та сприяє розвитку самостійності, креативного та критичного мислення студента, здатності виявляти ініціативу. Більша половина опитаних високо оцінила стимулювання до самоосвіти та науково-дослідницької діяльності, інша ж половина вважає, що таке стимулювання лише часткове (рис. 11).

Результати анкетування здобувачів вищої освіти підтвердили, що практично усім надається доступна та зрозуміла інформація щодо форми контрольних заходів та критеріїв їх оцінювання з навчальних дисциплін. Викладачі інформують про це переважно на першому занятті в усній формі (75,4% респондентів обрали цей варіант), або інформують, де така інформація оприлюднена на сайті університету чи кафедри (24,1%) (рис. 12).

Рис. 12. Інформованість здобувачів освіти щодо форми контрольних заходів та критеріїв їх оцінювання (у відсотках)

Процедури забезпечення якості оцінювання передбачають завчасне ознайомлення студентів з існуючими методами оцінювання, критеріями виставлення оцінок, які оприлюднені і знаходяться у відкритому доступі (зокрема на веб-сайті університету та кафедри, або на платформі дистанційного навчання). Відповідно, переважна більшість здобувачів цілком згодні з тим, що існуючі процедури проведення контрольних заходів запобігають конфлікту щодо об'єктивності оцінювання між студентом і викладачем.

Як свідчать результати опитування, більшість здобувачів (93,7%) задоволені процесом і методичними підходами до оцінювання за поточного й підсумкового контролю, які є об'єктивними і неупередженими. Також 87,4 % здобувачів обізнані з чинною процедурою оскарження результатів оцінювання та розуміють алгоритм її застосування, тому, за потреби, зможуть ним скористатися.

Узагальнені відповіді респондентів щодо оцінювання знань здобувачів за поточного й підсумкового контролю і оскарження його результатів представлені на рис. 13.

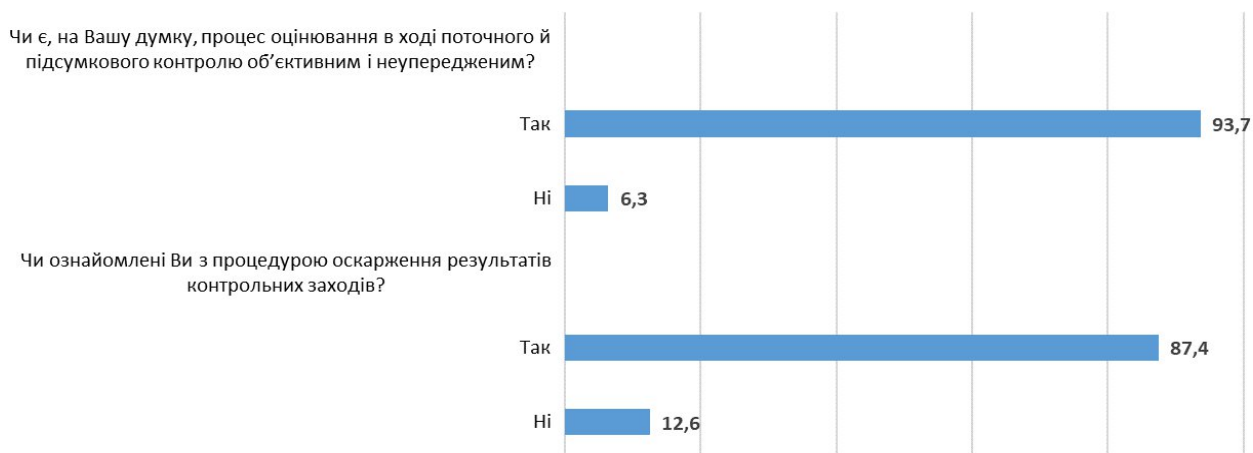

Рис. 13. Об'єктивність та неупередженість поточного і підсумкового контролю та ознайомлення із процедурою оскарження його результатів (у відсотках)

Респондентам було запропоновано визначити результати залучення професіоналів-практиків, експертів та представників роботодавців до освітнього процесу, насамперед, до проведення аудиторних занять.

Отримані за результатами анкетування дані дозволяють стверджувати, що 93,9% здобувачів задоволені і бажають переймати досвід професіоналів-практиків безпосередньо у навчальному процесі.

Університет приділяє особливу увагу якості навчальних ресурсів та забезпечує ефективну і безперебійну роботу комп'ютерної та мережевої інфраструктури, інформаційних сервісів, оптимізує їх розвиток для користувачів.

Наступний блок запитань дозволив детальніше проаналізувати рівень задоволеності студентів ресурсним забезпеченням освітніх програм в УНУС. Узагальнені відповіді представлені у табл. 2

Таблиця 2

Моніторинг оцінки наявності та доступності ресурсного забезпечення університету

Критерії якості ресурсного забезпечення	Кількість відповідей здобувачів	Питома вага
1	2	3
<i>Чи використовуються сучасні засоби навчання в Уманському НУС (спеціалізовані аудиторії, комп'ютерні класи, тренажери, мультимедійне обладнання, інтерактивні дошки тощо)?</i>		
так	1190	80,4
частково	269	18,1
ні	22	1,5
<i>Чи задоволені Ви рівнем інформаційної підтримки (зручне та ефективне інформування стосовно різних аспектів навчання, вільний та безоплатний доступ до електронних інформаційних ресурсів)?</i>		
так	1244	84,0

1	2	3
частково	223	15,1
ні	14	0,9
<i>Чи задовольняють Вас технології дистанційного навчання, які використовуються в Уманському НУС?</i>		
так	1273	86,0
частково	181	12,2
ні	27	1,8
<i>Чи задоволені Ви якістю підручників, методичних посібників, лекційних матеріалів, які пропонуються Вам для опанування навчальних дисциплін?</i>		
так	1196	80,8
частково	263	17,8
ні	22	1,4

На основі результатів опитування можна зробити висновок, що забезпеченість технічними, навчально-методичними та інформаційними ресурсами була достатньо високою, відповідала очікуванням здобувачів і сприяла їх фаховому зростанню.

Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності.

Опитування здобувачів щодо практикозорієнтованості навчання показує, що 81,2% задоволені обсягом практики, 15,6% опитуваних задоволені частково та 3,2% вважають, що практики зі спеціальності замало (рис. 14). Відповідний і відсоток задоволеності здобувачами тих компетентностей, які вони здобули та/або розвинули під час практичної підготовки.

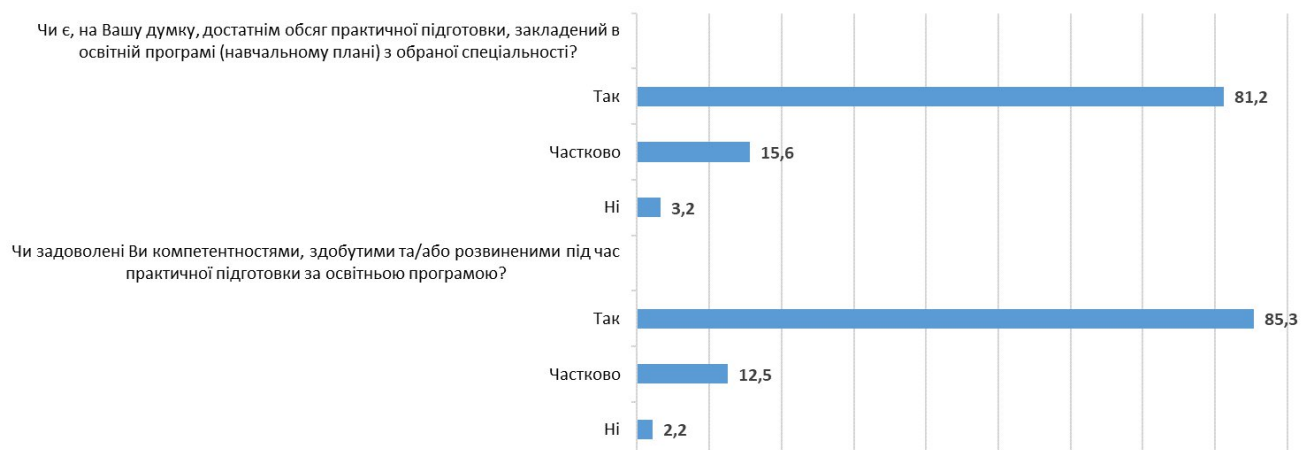

Рис. 14. Задоволеність обсягом практичної підготовки та компетентностями, здобутими та/або розвиненими під час практичної підготовки (у відсотках)

Університет популяризує академічну доброчесність та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії її порушенням. Відповідно на запитання «Чи ознайомлені Ви з нормативними документами, які

регулюють політику дотримання академічної доброчесності в університеті?» 84,7% опитаних відповіли, що ознайомлені, 13,2% – частково і 2,2% – ще не встигли ознайомитися.

На запитання «Яким чином популяризується академічна доброчесність в Уманському НУС?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь з наступного переліку (кількість варіантів вибору не обмежувалася). Узагальнені результати відображені на рис.15.

Рис. 15. Популяризація академічної доброчесності в Уманському НУС (у відсотках)

Опитування стосовно питань доброчесності стосувалося також питань плагиату та хабарництва (рис. 16). Як бачимо, 79,3% студентів із загальної кількості опитаних стверджують, що не стикалися з проявами недоброчесності.

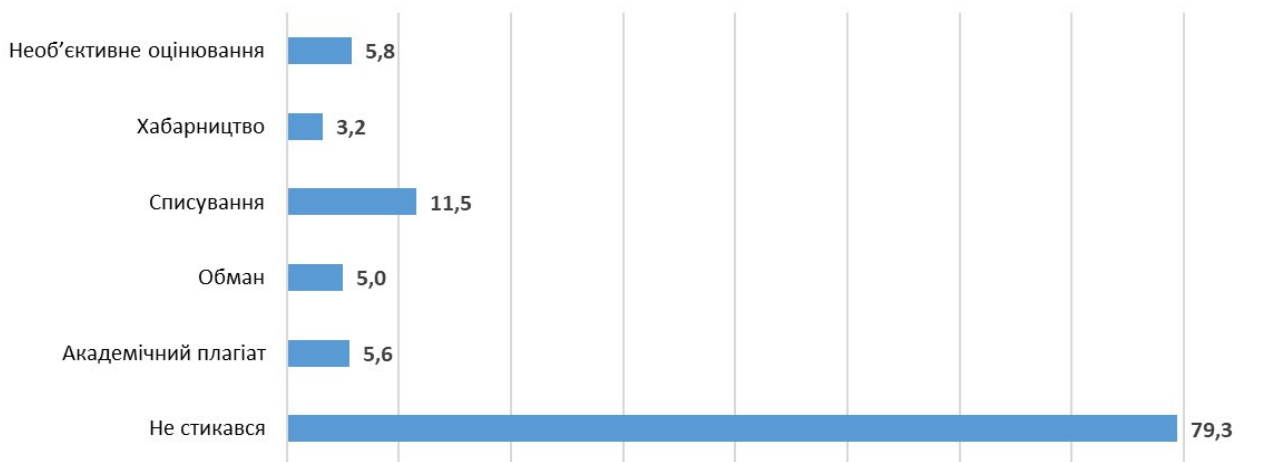

Рис. 16. З якими проявами академічної недоброчесності Ви стикалися в університеті? (у відсотках)

Підсумовуючи варіанти відповідей на запитання «Які з перерахованих заходів застосовуються в університеті до здобувачів вищої освіти у випадку виявлення ознак академічної недоброчесності в їх роботах?» (кількість варіантів вибору не обмежувалася), можна зробити висновок, що здобувачі вищої освіти загалом ознайомлені з заходами та технологічними рішеннями, які

використовують в університеті для протидії порушенням академічної доброчесності.

Здобувачам було запропоновано визначити серед перерахованих варіантів, які заходи щодо здобувачів застосовуються у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності (рис. 17).

Рис. 17. Заходи, які застосовуються в університеті до здобувачів у випадку виявлення ознак академічної недоброчесності (у відсотках)

У ході анкетування здобувачів вищої освіти з'ясувалося, чи є безпечним для їхнього життя і здоров'я освітнє середовище Уманського НУС. Результати проведеного опитування засвідчили позитивну оцінку стану забезпечення охорони праці та безпеки життєдіяльності в університеті. 86,2 % здобувачів стверджують, що освітнє середовище в Уманському НУС є цілком безпечним для їхнього життя і здоров'я (рис. 18).

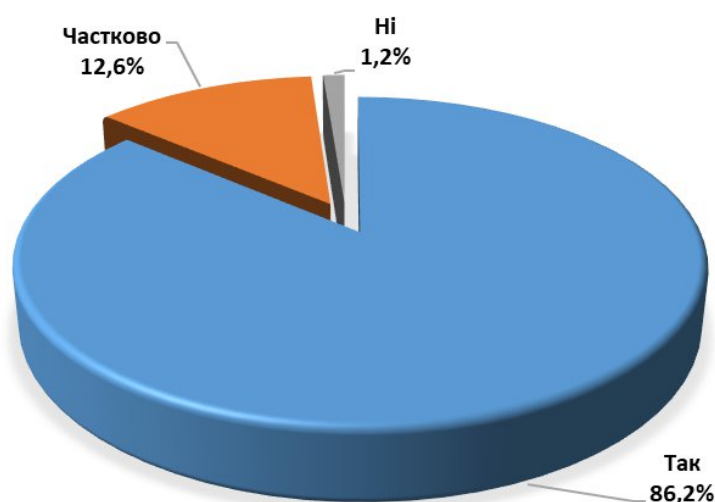

Рис. 18. Безпечність освітнього середовища Уманського НУС для життя і здоров'я здобувачів (у відсотках)

Також, за результатами анкетування щодо безпечності освітнього середовища для життя і здоров'я студентів можна зробити висновок, що

відповідні послуги надаються університетом на високому рівні і задовольняють більшість потреб та інтересів здобувачів (рис. 19).

Рис. 19. Забезпечення університетом безпеки освітнього середовища для життя та здоров'я здобувачів освіти (у відсотках)

У варіанті «Інше» здобувачі наголосили на наявності облаштованих бомбосховищ / укриттів у гуртожитках і навчальних корпусах, позитивно відзначили розвиток інклюзивного освітнього середовища для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

У ході анкетування також досліджувалась наявність соціальної підтримки, яка надається студентам під час освітнього процесу, якщо у них виникають певні труднощі. Останнє опитування показало, що здобувачі вищої освіти у своїй більшості задоволені можливостями, які надає їм освітнє середовище Уманського НУС. За результатами анкетування перші три позиції займають: створення умов для осіб з особливими освітніми потребами – 47,0%, наявність скриньки довіри – 43,8% та наявність соціальної стипендії – 39,8% (рис. 20).

Рис. 20. Напрями надання соціальної підтримки (у відсотках)

Узагальнюючи надані відповіді на запитання щодо академічної мобільності «Чи ознайомлені Ви з програмами міжнародної академічної мобільності (проходження міжнародних практик, навчання за програмами/грантами за

кордоном тощо)?» 84,1% здобувачів знають про таку можливість, 15,9% – або не знають, або не зацікавлені (рис. 21).

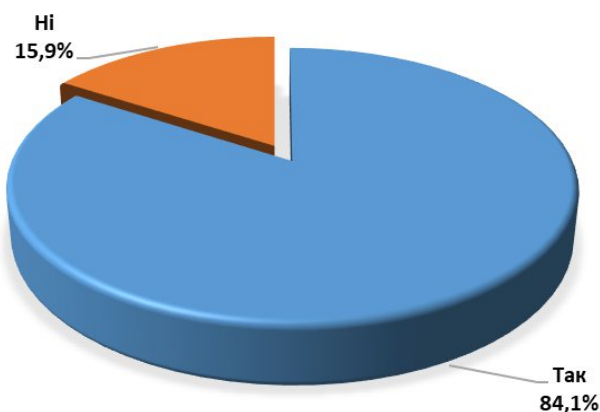

Рис. 21. Ознайомлення здобувачів освіти із програмами і можливостями міжнародної академічної мобільності (у відсотках)

Згідно опитування, 84,3% здобувачів задоволені рівнем організації студентського самоврядування в Уманському НУС, 14,4% – задоволені частково, 1,3% – незадоволені. Відповідно багато студентів приймають активну участь у заходах, які проводяться студентським самоврядуванням (рис. 22).

Рис. 22. Участь здобувачів у заходах, що проводяться Радою студентського самоврядування (у відсотках)

Варто пам'ятати, що задоволеність студентів якістю освітнього процесу в цілому та якістю освітніх програм, зокрема, є основними факторами, що стимулюють успішний стратегічний розвиток університету.

На запитання «Що, на Вашу думку, слід удосконалити в освітній програмі для Вашої спеціальності?» 1081 студентів (73,0%) із загальної кількості опитаних відповіли, що нічого не слід змінювати і їх все влаштовує, позитивним є й такі відповіді:

- *Все чудово, радий що зупинив свій вибір саме на цьому університеті та обрав правильну спеціальність.*
- *Всі викладачі дуже лояльні та професійні, цікаво навчатися.*

- Повністю задоволений працею викладачів та саморозвитком студентів, отримую насолоду від навчального процесу!
- Мене задовольняє освітня програма.
- Освітня програма є достатньою для працевлаштування на роботу!
- Для мене ця програма - це можливість підвищення власної кваліфікації та підвищення рівня своїх послуг до вимог міжнародних стандартів.
- Лише слова подяки моїй Альма-матері.

Інша частина здобувачів освіти висловила такі пропозиції і зауваження:

- Побільше практичних візитів у агропромислові підприємства.
- Більше практики, або показ функціоналу професії вживу на якомусь підприємстві.
- Продумані програми практики.
- Більш вузькоспеціалізована практика.
- Необхідно посилити співпрацю з практикуючими спеціалістами.
- Надавати більше самостійності студентам.
- Чудово, що ми залучені до процедури обговорення ОП та маємо можливість впливати на її формування. Продовжити практику проведення гостьових лекцій. Дуже цікаво почути думку професіоналів-практиків і молодих фахівців, які ненабагато старші за нас.
- Додати більш цікавіші методи подання інформації навчального матеріалу.
- Збільшити кількість аудиторних занять, які проводяться фахівцями із виробництва.
- Розвиток академічної мобільності всередині України.
- Розширити міжнародну академічну мобільність для студентів. Зараз немає пропозицій щодо навчання за кордоном, бажано, щоб після перемоги цей процес активізувався.
- Розширити міжнародну мобільність - в період війни хлопці не мають такої можливості.
- Знизити кількість домашніх завдань.
- Пояснювати студентам вимоги до роботи на виробництві, які ставляться майбутніми роботодавцями.
- Передбачити більше годин на вивчення англійської мови.
- Посилити вивчення спеціалізованого програмного забезпечення для логістики.
- Зменшити кількість вибіркового дисциплін.
- Додати спеціалізованих навчальних курсів, орієнтованих на сучасні інноваційні підходи.
- Проводити ще більше різноманітних заходів, конкурсів та квестів на заняттях, це ж так цікаво!
- Проводити більше наукових конференцій.
- Покращити комп'ютерне обладнання.
- Вдосконалювати матеріальну базу.
- Проводити більше спортивних заходів.

- *Більше поїздок в інші міста для розвитку.*
- *Мирне життя в Україні.*

На думку студентів, факторами, які удосконалюють навчання, є практикозорієнтованість, широка комп'ютеризація навчального процесу та вільний вибір дисциплін. Ці чинники забезпечують якісну студентоорієнтовану підготовку, яка в майбутньому дозволить випускникам працевлаштуватись. Результати цього анкетування дозволяють адміністрації університету, відділам і підрозділам більш раціонально підійти до питань удосконалення освітнього процесу.

Загальні висновки та рекомендації

Моніторинг оцінювання здобувачами вищої освіти якості освітнього процесу дозволяє стверджувати, що в університеті забезпечено належний рівень освітньої, організаційної, інформаційної, соціальної та консультативної підтримки студентів.

Для подальшого підвищення задоволеності здобувачів освіти та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці, розвитку системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в УНУС пропонується вжити наступних заходів:

1. Постійно покращувати якість освітнього процесу, удосконалювати освітні програми, у відповідності до вимог ринку праці і запитів стейкхолдерів. Проводити періодичні зустрічі з студентами для ознайомлення із змістом освітніх програм, каталогом вибірових дисциплін і чинною процедурою їх вибору, системою оцінювання в університеті, зокрема – про право студентів на зміну оцінки шляхом її оскарження, популяризувати академічну доброчесність.
2. З метою підвищення інформаційного забезпечення систематично оновлювати інформаційні пакети діючих освітніх програм і перелік дисциплін у програмах підготовки та каталогах вибірових дисциплін на сайтах кафедр і на офіційному сайті університету.
3. Продовжувати покращувати якість та безпечність освітнього середовища для здобувачів освіти, розвивати матеріально-технічну базу університету, зокрема оновлювати комп'ютерне обладнання і програмне забезпечення, оснащення наукових лабораторій, покращувати інфраструктуру для самостійної роботи.
4. Науково-педагогічним працівникам удосконалювати методи викладання/стимулювання/мотивації здобувачів до навчальної та науково-дослідної діяльності з використанням сучасних інноваційних підходів до навчання, зокрема, з використанням інтерактивних занять, індивідуальних дослідницьких завдань, конкурсів та квестів, щоб зробити навчальний процес цікавішим і більш мотивуючим для студентів.

5. Посилити практичну підготовку студентів шляхом збільшення кількості занять, спрямованих на формування практичних навичок для кращого засвоєння теоретичного матеріалу, відвідувань успішних підприємств, залучати фахівців-практиків до проведення лекцій, практичних / семінарських / лабораторних занять, практик.
6. Продовжувати розвивати науково-дослідницьку діяльність студентів через активізацію участі у наукових конференціях, фахових семінарах, студентських наукових гуртках, грантових проєктах. Залучати здобувачів освіти у творчі, наукові, спортивні об'єднання, до інноваційних міжнародних проєктів у сфері освіти, науки, культури.
7. Розширити можливості для міжнародної академічної мобільності, надаючи студентам більше пропозицій щодо навчання та практики за кордоном, поглиблювати міжнародне студентське співробітництво, зокрема у контексті наукових досліджень за освітніми програмами і грантовими проєктами. Розвивати міжвузівську академічну мобільність.
8. Продовжувати інформаційно-психологічну підтримку здобувачів освіти з усього спектру аспектів життя університетської молоді (здоров'я, освіта, праця, кар'єра, суспільне й особисте життя, сім'я, житло, дозвілля, спорт тощо).
9. Проводити щорічне опитування здобувачів освіти щодо їх задоволеності освітніми програмами та якістю освітніх послуг. Відстежувати динаміку і виявляти слабкі чи проблемні зони для своєчасної реакції.